

špeciálneho školenia na dosiahnutie uvedenej hodnosti v armáde, odošlú sa partizáni do poddôstojníckej alebo dôstojníckej školy.

V záchytných strediskách budú partizáni prezentovaní a podľa schopnosti zaradení do vojenských jednotiek alebo prepustení do civilu. Pred narukovaním poskytne sa im riadna dovolenka, ktorú strávajú doma alebo u tých, ktorých kraj ešte nie je oslobodený, v kasárni, alebo rekreačnom stredisku. Partizáni, ktorí sa hlásia dobrovoľne na prácu v týle napriateľa, budú upotrebení podľa možnosti v rodnom kraji po oddychu a výcviku. Partizáni, ktorí sú neschopní vykonávať vojenskú službu a sú chorí, budú poslaní na liečenie. Tí, ktorí nespádajú pod mobilizáciu, dostanú trvalú dovolenku.

Osobitný ohľad sa bude brať na pozostalých po mŕtvych partizánoch, ktorí padli v boji za oslobodenie národa.

Slovenská verejnosť berie toto rozhodnutie predsedníctva SNR na vedomie so zadosťučiním, lebo plne oceňuje zásluhy našich statočných partizánov, ktorí prebojovali celú zimu za tých najkrutejších podmienok a ktorí priniesli a ešte prinášajú najväčšie obeť za oslobodenie Slovenska.

Národná obroda, 30. 3. 1945, čís. 24.

[190]

1945, 30. březen. Košice. — Intimát úřadu předsednictva Slovenské národní rady o likvidaci milicí a o převedení jejich členů do stavu bezpečnostní služby, zasláný pověřenectvu SNR pro věci vnitřní.

Predsedníctvo SNR na svojom zasadnutí dňa 28. III. 1945 rozhodlo, že všade tam, kde už je zorganizovaná Národná bezpečnosť, majú byť útvary milície likvidované.¹ Členovia milície,

národné obrany, aby pomohli zkvalitniť veliteľský sbor čs. vojska priznaním dôstojníckych hodností partyzánským veliteľom a politickým komisárom a zpevniť jednotky čs. armády zařazovaním partyzánských oddielov do čs. vojska ako celku. Londýn otálel. A proto 2. února 1945 obrátil se Kl. Gottwald na ÚV VKS/b, aby, „skutečně dobré a v bojích osvědčivší se partyzánské oddíly nebyly rozpuštěny a aby jako bojové celky byly odveleeny k 1. čs. armádnímu sboru generála Svobody“. (VHA Praha, f. SSSR — XII, inv. j. 13). Mezinárodní komise ÚV VKS/b doporučila dopis sovětskému vrchnímu velení, které vydalo rozkaz generálplukovníkovi Petrovovi a maršálu Malinovskému, aby podpořili akci včleňování partyzánů do vojenských jednotek. Tak získal čs. armádní sbor další uvědomělé, politicky vyspělé bojovníky a velitele.

¹ Inštituce občanských milicí, které se měly stát podle návrhu komunistů (srv. dokument čís. 164) základem nového bezpečnostního aparátu, strážcem lidově demokratické zákonitosti a zájmů lidu, byla buržoazii trnem v oku. Její argumentaci a stížnosti podporovaly jisté negativní zkušenosti s občanskými milicemi, do nichž se tu a tam vloudily deklasované živly, které využívaly své pravomoci k osobnímu obohacování a vyřizování osobních účtů.

Usnesení předsednictva SNR z 28. 3. 1945 (zápis k tomuto bodu zní takto: „11. Pán Dr. Pietor dáva otázku, čo robiť s milíciou tam, kde je už organizovaná Národná bezpečnosť. Usnesenie: Tam, kde je už utvorená NB, má sa milícia likvidovať. Osvedčení milicisti nech sú prevzatí do NB. Okrem toho môžu prevziať milicistov aj obce na poriadkovú službu. Takíto obecní zamestnanci nebudú však mať právo na nosenie zbrane.“ ASNR Bratislava, zápisy ze zasedání PSNR) předcházela debata ve schůzi předsednictva SNR dne 20. března, v níž představitel DS dr. Pietor referoval a milicích. Vycházejí z neopodstatněného tvrzení, že milice „z větší částky zlyhala“, Pietor dal k úvaze, zda by neměla být zlikvidována v těch místech, kde je organizována Národní bezpečnost. Meritorní usnesení však bylo přijato až o týden později. (ASNR Bratislava.)

História milicí ovšem usnesením z 28. 3. 1945 nekončí. S jejich existencí počítaly konečně i Organizační směrnice pro tvoření národních výborů z 10. 4. 1945 (dokument čís. 211), které v odstavci 30. k § 1 stanovily: „Na udržovanie verejnej bezpečnosti a zaistenie poriadku a výkonu svojej moci, zriadi každý NV podľa potreby pre svoju obec z občanov slovanskej národnosti štátoobčiansky spoľahlivých v duchu vojenskej disciplíny vedených, ozbrojený sbor Národnej milície.“ V dubnu 1945 vznikaly milice na postupně osvobozovaném západním

ktorí sa v bezpečnostnej službe osvedčili a podmienkam vyhovujú, majú byť prevzatí do Národnej bezpečnosti. Okrem toho môžu si obce niektorých milicistov prevziať do svojich služieb na robenie poriadkovej služby. Takíto obecní zamestnanci ale nebudú mať právo na nošenie zbrane.

Toto rozhodnutie Vám dávame na vedomie s tým, aby ste o ňom upovedomili tiež jednotlivé okresné a miestne národné výbory.

Šéf prezídia.
Podpis.

ASNR Bratislava. Košice 1945, čj. 185/1945-prez. Průpis.

[191]

1945, 30. březen. Spiš. — Přípis Spišské sídelní kapituly Slovenské národní radě s provokativní žádostí o vysvětlení záležitosti biskupa Vojtaššáka.¹

Sídelná kapitula biskupstva spišského bola upovedomená J. E. p. biskupom spišským o obsahu prípisu, ktorým P. T. Povereníctvo pre veci vnútorné v Košiciach čís. 44/1945 zo dňa 23. marca 1945 vyzvalo J. E. Jána Vojtaššáka, biskupa spišského, v mene SNR, aby z dôvodov štátnej bezpečnosti a konsolidácie pomerov behom týždňa opustil svoje biskupské sídlo a

Slovensku a stále vyvíjely činnosť v oblasti východného Slovenska, trebaže tu národná bezpečnosť bola již organizovaná.

Ještě oběžník pověřenectva vnitř z 29. 5. 1945, adresovaný všem ONV a OSK, připouští existenci národních milicí, třebaže jen jako pomocných orgánů národních výborů, event. i orgánů NB. V oběžníku se o tom říká: „Národní milícia, tam kde je aktivovaná, je len pomocným orgánom MNV a ONV a podľa ich pokynov vykonáva iba miestne služby a úlohy, najmä udržiavanie poriadku v mieste svojej pôsobnosti. Trestné činy môžu vyšetřovať len orgány NB, ktoré sú odborne školené pre bezpečnostne-kriminálnu službu. Členovia Národných milíc môžu byť iba pribraní na výpomoc, nikdy však nemôžu vyšetřovať trestné činy bez orgánov NB. Členovia Národných milíc národnosti slovenskej, českej a ukrajinskej môžu pri výkone služby nosiť zbraň.“ (ŠSÚA Bratislava, PV, II. odbor, č. 565/1945. Podtrženo editory.)

Citovaný oběžník byl v zjevném rozporu např. s rozkazem velitelství Národní bezpečnosti pro střední Slovensko z 15. 5. 1945, které nařídilo velitelům NB, aby v dohodě a za účasti předsedů MNV anebo jejich zástupců rozpustili a odzbrojili milici v celé Středoslovenské oblasti a zbraně uskladnili na stanicích NB. (OA B. Bystrica, pob. Brezno n/Hr., f. ONV Brezno, č. 1966/1945.)

Poslední tečku za milicemi měl učinit oběžník pověřenectva vnitř z 6. 8. 1945, který ukládal ONV a OSK, aby rozpustili milici tam, kde je ještě v činnosti a zbraně uložili na nejbližší stanici NB. (ŠSÚA Bratislava, PV, II. odbor, č. 565/1945.) Ještě v listopadu 1945 přicházely pověřenectvu vnitř hlášení ONV o tom, že v okrese je už milice rozpuštěna. A z Brezna nad Hronom přišlo dokonce oznámení, že národní milice v obcích Šumiac, Pohorelá a Závadka nad Hronom odepřela odevzdat zbraně, odůvodňujíc svůj postoj tím, že „v okolitých horách ponevieraajú sa nezodpovedné živly, proti ktorým tieto zbrane potrebujú za účelom ochrany obyvateľstva.“ (OA B. Bystrica, pob. Brezno n/Hr., f. ONV Brezno, č. 1966/1945.)

¹ Ján Vojtaššák, vysoký hodnostár tzv. slovenského štátu, byl typickým představitelem kolaborantské části slovenského katolického kléru.

Slovenský katolicismus a především jeho vedoucí ideově politická složka — katolická hierarchie, pomáhal již v předmnichovské republice budovat luďácké hnutí, účastnil se na rozbití republiky a byl po celých šest let nejspolehlivější oporou klerofašistického režimu. Právě v tomto období, za slovenského státu zasahoval katolický klérus do všech oblastí politického, hospodářského a kulturního života. Katolictí kněží a církevní hodnostáři zasedali v orgánech Hlinkovy strany i fašistických orgánech státních odshora až dolů, byli členy Státní rady, poslanci slovenského sněmu, župními a okresními předsedy Hlinkovy strany, tajemníky, předsedy, funkcionáři, duchovními rádci a členy Hlinkovy strany, Hlinkovy gardy, Hlinkovy mládeže a řady dalších institucí. Spojitost a spolupráce katolické církve s tisoevským režimem byla symbolicky vyjádřena v osobě „presidenta“ J. Tisa. Katolický klérus, zejména vysoký, ochotně a při každé příležitosti dokazoval věrnost a oddanost svému „vůdci“. Proto později, po válce, to byli rovněž představitelé slovenského katolicismu a mezi nimi především biskupové, kdož vyvinuli maximální úsilí, aby zachránili Tisa jako symbol luďáckého režimu a ideologie, jako představitele kompromitované části kléru.